

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»

«Περιβαλλοντική Αγωγή και Ειδική Εκπαίδευση»

του

Παππά Ιωάννη

Αριθμός Μητρώου 252

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τ.Ε.Φ - Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος –
Ινστιτούτο Πληροφορικής και Επικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της
ένταξης»

Εγκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1ος Επιβλέπων: Γούπος Θεόδωρος, Συνεργαζόμενος Ερευνητής – Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.
«Δημόκριτος»

2ος Επιβλέπων: Μαντάς Παναγιώτης, Συνεργαζόμενος Ερευνητής – Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.
«Δημόκριτος»

3ος Επιβλέπων: Ρίζος Σπυρίδων, Συνεργαζόμενος Ερευνητής – Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.
«Δημόκριτος»

Αθήνα 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία χρόνια γίνεται συχνή αναφορά για την ωφελιμότητα και τη σημασία που έχει η Περιβαλλοντική Αγωγή και Εκπαίδευση στο εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς έχει παρατηρηθεί ότι μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής συνείδησης και ευαισθητοποίησης των μαθητών σε θέματα οικολογικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα, όπως ο σεβασμός στη φύση. Παράλληλα, η Περιβαλλοντική Αγωγή και Εκπαίδευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να εφαρμοστεί και στην Ειδική Αγωγή και να συμβάλει στη βελτίωση των μαθησιακών τους δυσκολιών, της σχολική τους απόδοσης και της συμπεριφοράς τους. Επιπλέον, η εφαρμογή της Περιβαλλοντικής Αγωγής και Εκπαίδευσης σε μαθητές Ειδικής Αγωγής μπορεί να τους καλλιεργήσει και να τους εμψυχήσει το σεβασμό για το περιβάλλον και να τα ευαισθητοποιήσει. Η παρούσα διπλωματική εργασία είναι μία βιβλιογραφική ανασκόπηση και ο σκοπός της είναι να παρουσιαστούν και να αναδειχθούν τα πλεονεκτήματα που μπορεί να προσφέρει η Περιβαλλοντική Αγωγή στους μαθητές της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

Λέξεις – κλειδιά : περιβαλλοντική αγωγή, περιβαλλοντική εκπαίδευση, ειδική αγωγή, μαθητές, πλεονεκτήματα

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Αναστασάτος, Ν., (2005). Σχολείο και Περιβάλλον : από τη θεωρία στην πράξη.

Εκδόσεις : Άτραπος

Αναστασίου, Δ., Ηλιάδου – Τάχου, Σ., & Χαρίση, Α.(2011). *Η Ρόζα Ιμβριώτη στο Πρότυπο Ειδικό Σχολείο Αθηνών και το καθεστώς Μεταξά*

Γαραντζιώτη, Θ. (2017). Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, από το Πρωτόκολλο του Κιότο στη Συμφωνία του Παρισιού.

Δημακοπούλου, Μ. (2010). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ) και Ειδική Αγωγή (ΕΑ) στο σημερινό σχολείο: κοινοί ορίζοντες.«. *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Το σταυροδρόμι της Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη*, 26-28.

Δημητρίου, Α., & Ζαχαριάδου, Ε. (2005). Εκπαιδευτικοί και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση : Το παράδειγμα των εκπαιδευτικών που υπηρετούν σε σχολεία της Α'θμιας Εκπαίδευσης στο Νομό Έβρο.

Δημοπούλου, Μ., & Μπαμπίλα, Ε. (2010). *Διερεύνηση Επιμορφωτικών Αναγκών των Εκπαιδευτικών της Α' Δ/σης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αθηνών που Εφαρμόζουν Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.*

Δογούλη, Α., & Φλογαΐτη, Ε. (2015). Διερεύνηση της πρόθεσης των μαθητών του 1ου ΕΠΑΛ Φλώρινας για συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα ΠΕ για την προστασία του περιβάλλοντος.

Ευγενιάδου, Ε. & Αλευριάδου, Α. (2014). Στάσεις και πρακτικές εκπαιδευτικών που υπηρετούν σε ειδικά δημοτικά σχολεία για την εφαρμογή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. 9^ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα», Πρακτικά Συνεδρίου, Τόμος Β'. Παιδαγωγική Εταιρεία Ελλάδος & Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας – Παιδαγωγική Σχολή, 28 – 30 Νοεμβρίου 2014, σελίδες 1126 – 1138.

Ιωαννίδη Β., Εισαγωγή καινοτομιών στην Ειδική Αγωγή. Εκδόσεις : Τυπωθήτω – Δάρδανος, Αθήνα, 2006

Καζταρίδου, Α. (2007). Οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Στο 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο της ΠΕΕΚΠΕ «Εκπαίδευση για την Αειφορία και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: κοινωνία-οικονομία-περιβάλλον-πολιτισμός». Αθήνα: ΠΕΕΚΠΕ

Καλαϊτζίδης, Δ., & Ουζούνης, Κ. (2000). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Θεωρία και Πράξη. *Ξάνθη : Εκδόσεις Σπανίδη*

Καλαντζής, Γ. Κ. (1984). Η Ειδική Αγωγή χτες και σήμερα. *Νέα Παιδεία*, 32, 57-72.

Καλαντζής, Κ. (1985). Διδακτική των ειδικών σχολείων για νοητικά καθυστερημένα παιδιά., *Αθήνα, Καραβίας-Ρουσσόπουλος*.

Κάτζη, Κ. (2013). Η Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη ως παιδαγωγικό πλαίσιο στη Δημοτική και Προδημοτική Εκπαίδευση.

Κεφαλογιάννη, Ζ. (2008). Αειφορική Ανάπτυξη και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Για μια ηθική της πράξης. *Εισήγηση στο 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο της ΠΕ ΕΚ. ΠΕ με θέμα «Προς την Αειφόρο Ανάπτυξη: φυσικοί Πόροι-Κοινωνία-Περιβαλλοντική Εκπαίδευση».* *Ναύπλιο*, 12-14.

Κούκουρας, Α., & Βουλτσιάδου, Ε. (1999). Θαλάσσια Βιολογία (Castro, P., & Huber, M.). University Studio Press, Θεσσαλονίκη (επιμέλεια απόδοσης στα Ελληνικά).

Κουλαϊδής, Β. (1994). Αναπαραστάσεις του φυσικού κόσμου-Γνωστική, Επιστημολογική και Διδακτική Προσέγγιση, Αθήνα : Gutenberg

Κούσουλας, Γ. (2008). Προσέγγιση στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Εκδόσεις : Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών. Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας – Ομάδα Περιβάλλοντος.

Λάπα, Χ. Σ., Μαντζίκος, Κ. Ν., & Παρασκευόπουλος, Σ. (2019). Η Συμβολή της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Εκπαίδευση των Παιδιών με Αναπηρίες ή/και Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες: Οι Απόψεις των Εκπαιδευτικών. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*, 8(1), 1-16.

Λιαράκου, Γ. (2002). Περιβαλλοντική εκπαίδευση: ένα εργαλείο για την ένταξη των παιδιών με ειδικές ανάγκες στη γενική εκπαίδευση. *Σύγχρονη Εκπαίδευση: Τρίμηνη Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, (124), 104-110.

Ματσαγγούρας, Η. (2002). Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση. Εννοιοκεντρική αναπλαισίωση και σχέδια εργασίας. , *Αθήνα : Γρηγόρη*.

Ξηρομερίτη, Α. (1984). Ιστορικά σημεία και σύγχρονα προβλήματα της Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα. *Σύγχρονη Εκπαίδευση: Τρίμηνη Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, (19), 12-16.

Ξηρομερίτη, Α. (1997). Ειδική εκπαίδευση: Θεωρητικές αρχές-Ερευνητικά δεδομένα και διδακτική παρέμβαση.

Παντελιάδου, Σ., – Μπότσας, Γ. (2007) *Μαθησιακές Δυσκολίες: Βασικές έννοιες και χαρακτηριστικά*. Βόλος: Εκδόσεις Γράφημα

Παπαδημητρίου, Β. (1994). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Σχολείο. Μια διαχρονική θεώρηση. Αθήνα : Τυπωθήτω/Δάρδανος.

Προεδρικό Διάταγμα 603/21-9-1982/117 Αρ. Φύλλου – «Οργάνωση και λειτουργία των μονάδων ειδικής αγωγής»

Σαμιώτης, Γ., & Τσάλτας, Γ. (1990). Διεθνής Προστασία του Περιβάλλοντος. *Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα*.

Σκούλλος, Μ. & Μαλωτίδη, Β. (2007). Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη στο πλαίσιο των δράσεων του Δικτύου MEDIES. Πρακτικά 5^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου, Τεύχος Α'.

Σούλης, Σπ. (2008). Ένα Σχολείο για Όλους. Από την έρευνα στην πράξη : Παιδαγωγική της ένταξης. Εκδόσεις : Gutenberg.

Στασινός, Π. (2016). Ειδική εκπαίδευση 2020 plus. Αθήνα: Παπαζήση.

Σύνταγμα της Ελλάδας, όπως αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της 27^{ης} Μαΐου 2008 της Η' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων

Τζιβινίκου, Σ. (2015). Μαθησιακές Δυσκολίες - Διδακτικές Παρεμβάσεις. Εκδόσεις Κάλλιπος (Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα)

Τζουριάδου, Μ. (1997). Ο εκπαιδευτικός για τα παιδιά με ειδικές ανάγκες: Ειδικός ή ενσωματωμένος; Η Ευρωπαϊκή του διάσταση. Ι.Μ. Βάμβουκας, - Χουρδάκης, Γ. (Επιμελητές έκδοσης). Πρακτικά Ζ' διεθνούς συνεδρίου: 621-627. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Τρίγκα-Μερτίκα, Ε. (2010). *Μαθησιακές Δυσκολίες: Γενικές και ειδικές μαθησιακές δυσκολίες-Δυσλεξία*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Τρίκολας, Κ. (2015). Περιβαλλοντική εκπαίδευση: μια σημαντική συμβολή στη διαθεματικότητα-διεπιστημονικότητα στο χώρο της Α' θμιας και Β' θμιας εκπαίδευσης. *Πανελλήνια και Διεθνή Γεωγραφικά Συνέδρια, Συλλογή Πρακτικών*, 318-344.

Τσαμπούκου-Σκαναβή, Κ. (2004). Περιβάλλον και Κοινωνία. Μια σχέση σε αδιάκοπη εξέλιξη. Εκδόσεις «Καλειδοσκόπιο», Αθήνα.

Τσούγη, Φ. Β., Κατζόλη, Δ. Ε., & Γιαννέλου, Π. (2016). Μαθησιακές Δυσκολίες – Δυσλεξία. Μια κριτική ματιά σε θεωρίες και μεθοδολογίες σχετικά με τη ψυχοπαιδαγωγική αντιμετώπιση της Δυσλεξίας. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2015(2), 1468-1477.

ΦΕΚ Α', 160/ 16-10-1986 / Άρθρο 2 - Νόμος 1650/1986 « Για την Προστασία του Περιβάλλοντος »

ΦΕΚ Α' 101/31-7-1990 / Άρθρο 111 παράγραφος 13 - Νόμος 1892/1990 « Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις » , Άρθρο 111 « Εκσυγχρονισμός Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης »

ΦΕΚ Β' 303/13/3/2003 Υπ' αριθμ 21072α/Γ2 «Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Δημοτικού – Γυμνασίου

ΦΕΚ 80/Α/31-3-1981.Νόμος υπ. αριθ. 1143/31-3-1981«Περί Ειδικής αγωγής, Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαιδευσεως, Απασχολήσεως και Κοινωνικής Μερίμνης των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών εκπαιδευτικών διατάξεων».

ΦΕΚ 144/Α/7-12-1982 Νόμος υπ. αριθ. 1304/7-12-1982 «Για την επιστημονική – παιδαγωγική καθοδήγηση και τη διοίκηση στη Γενική και Μέση Τεχνική - Επαγγελματική Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις».

ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985 Νόμος υπ. αριθ. 1566/30-9-1985 «Δομή και λειτουργία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις».

ΦΕΚ 78/Α/14-03-2000 Νόμος υπ. αριθ. 2817/14-3-2000, «Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις»,

ΦΕΚ 199/Α/2-10-2008 Νόμος υπ. αριθ. 3699/2-10-2008 «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»,

ΦΕΚ, 193/Α'/17-09-2013 – Νόμος 4186 *«Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις» Άρθρο 28 «Θέματα Ειδικής Αγωγής»*

ΦΕΚ, 8/Α'/10-01-2014 – Νόμος 4229 *«Άδεια εγκατάστασης και λειτουργίας χώρου παραστάσεων – Άδεια παράστασης και άλλες διατάξεις», Άρθρο 11 «Ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων», παράγραφος 2 «Θέματα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης»*

ΦΕΚ, 118/Α'/15-05-2014 – Νόμος 4264 *«Άσκηση εμπορικών δραστηριοτήτων εκτός καταστήματος και άλλες διατάξεις», Άρθρο 46 «Ρυθμίσεις Θεμάτων Ειδικής Αγωγής»*

ΦΕΚ, 21/Α'/21-02-2016 – Νόμος 4368 *«Μέτρα για την επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου και άλλες διατάξεις», Άρθρο 82 «Ρυθμίσεις θεμάτων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης»*

ΦΕΚ, 159/Α'/06-09-2016 – Νόμος 4415 «Ρυθμίσεις για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση, τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις», Άρθρο 48 «Ρύθμιση θεμάτων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης»

ΦΕΚ, 102/Α'/12-06-2018 – Νόμος 4547 «Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις», Άρθρο 6 «Ίδρυση Κέντρων Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.)», Άρθρο 7 «Αποστολή και αρμοδιότητες των Κ.Ε.Σ.Υ.», Άρθρο 51 «Θέματα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (Ε.Α.Ε.)»

Φλογαΐτη, Ε. (1998). Περιβαλλοντική εκπαίδευση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Φλογαΐτη, Ε., & Βασάλα, Π. (1999). Το ενεργειακό ζήτημα. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Φλογαΐτη, Ε. (2003). Περιβαλλοντικός Γραμματισμός. Πρόγραμμα σπουδών-εκπαιδευτικό υλικό. Πρόγραμμα σπουδών-εκπαιδευτικό υλικό.

Φλογαΐτη, Ε. (2009). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση / Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη.

Χαρίση, Α., (2012). Οι πρώτες προσπάθειες του Νεοελληνικού Κράτους για την εισαγωγή της Ειδικής Εκπαίδευσης: η συμβολή της Ρόζας Ιμβριώτη

Χαρίση, Α., (2013). Η Ρόζα Ιμβριώτη στο Πρότυπο Ειδικό Σχολείο Αθηνών (1937 – 1940). Αθήνα : Εκδόσεις Επίκεντρο

Χαρούπιας, Π. (1997). Ειδική Εκπαίδευση (θεωρία και πράξη). Εκδόσεις Ατραπός, Αθήνα.

Χαρούπιας, Α. (2010) Εξειδικευμένη Εκπαιδευτική Υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. ΥΠΕΠΘ

Ξενόγλωσση

Ainscow, M. (1999). *Understanding the development of inclusive schools*. Routledge.

Ainscow, M. (2005). Understanding the development of inclusive education system.

Archie, M., & McCrea, E. (1996). Environmental education in the United States: Definition and direction. *Environmental education in the United States-past, present, and future*.

Baier, H. (1981). Sonderpädagogik – Handlexikon zur Pädagogischen Psychologie, Schiefele, H., & Krapp, A. München. 336-337

Ballantyne, R. (1999). Teaching environmental concepts, attitudes and behaviour through geography education: Findings of an international survey. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 8(1), 40-58.

Bansal, P. (2005). Evolving sustainably: A longitudinal study of corporate sustainable development. *Strategic management journal*, 26(3), 197-218.

Bateman, D. F., & Cline, J. L. (2016). *A teacher's guide to special education*. ASCD.

Bell, D. R. (2004). Creating green citizens? Political liberalism and environmental education. *Journal of philosophy of education*, 38(1), 37-54.

Berger, R. (2008). Going on a journey: A case study of nature therapy with children with a learning difficulty. *Emotional and behavioural difficulties*, 13(4), 315-326.

Bleidick, U., Hagenmeister, U. (1998). Einführung in die Behindertenpädagogik, Band I. (6 Auflage). Stuttgart: Verlag W. Kohlhammer, 64-67

Bonnet, C (2000). The relevance of role-playing in environmental education. In *Proceedings of the International Union of Biological Sciences Commission for Biological Education (IUBS-CBE): International Symposium on Biological Education, IUFM Versailles, Centre de Cergy, France, 15-18 May*.

- Castro, P., & Huber, M., E. (1999). Marine Biology
- Coombs, P. H. (1973). Should one develop nonformal education?. *Prospects*, 3(3), 287-306.
- Cutter, A., & Smith, R. (2001). Gauging primary school teachers' environmental literacy: An issue of 'priority'. *Asia Pacific Education Review*, 2(2), 45-60.
- Dahlgren, L. O., & Szczepanski, A. (1998). Outdoor education: Literary education and sensory experience.
- Disinger, J. F., & Floyd, D. W. (1990). Into the 1990s: EE in the USA. *Australian Journal of Environmental Education*, 1-14.
- Eulefeld, G. (1979). The UNESCO-UNEP programme in environmental education. *European Journal of Science Education*, 1(1), 113-118.
- Farrell, P., & Ainscow, M. (Eds.). (2002). *Making special education inclusive: From research to practice*. Routledge.
- Fink, A. H., & Friend, M. (1989). Ειδική αγωγή (εκπαίδευση). Παιδαγωγική Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια Λεξικό, 3 (σελ. 1643). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Freestone, D. (1994). The road from Rio: international environmental law after the Earth Summit. *J. Env'tl. L.*, 6, 193.
- Gough, A. (2005). Sustainable schools: Renovating educational processes. *Applied Environmental Education and Communication*, 4(4), 339-351.
- Güdelhöfer, I. (2016). Outdoor Education and the Inclusion of Children with Special Needs: A Case Study from Germany.
- Hardman, F. (2008). Teachers' use of feedback in whole-class and group-based talk. *Exploring talk in school*, 131-150.
- Hardman, M. L., & Dawson, S. (2008). The impact of federal public policy on curriculum and instruction for students with disabilities in the general classroom. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 52(2), 5-11.

Heimlich, J. E. (1993). Nonformal Environmental Education: Toward a Working Definition. The Environmental Outlook. ERIC/CSMEE Informational Bulletin.

Hesselink, F., & Čerovský, J. (2008). Learning to Change the Future: A bird's-eye view of the history of the IUCN Commission on Education and Communication. *IUCN Commission on Education and Communication: Gland, Switzerland*.

Hopkins, C., & McKeown, R. (2002). Education for sustainable development: an international perspective. *Education and sustainability: Responding to the global challenge*.

Howe, R. W., & Disinger, J. F. (1988). Teaching Environmental Education Using Out-of-School Settings and Mass Media. ERIC/SMEAC Environmental Education Digest No. 1, 1988.

Hungerford, H., Peyton, R. B., & Wilke, R. J. (1980). Goals for curriculum development in environmental education. *The Journal of Environmental Education*, 11(3), 42-47.

Hungerford, H. R., & Peyton, R. B. (1986). Procedures for Developing an Environmental Education Curriculum. A Discussion Guide for UNESCO Training Seminars on Environmental Education. Environmental Educational Series 22.

IUCN. (1970). International working meeting on environmental education in the school curriculum.

Kellert, S. R. (2002). Experiencing nature: Affective, cognitive, and evaluative development in children. *Children and nature: Psychological, sociocultural, and evolutionary investigations*.

Koeck, P., & Otto, H. (1976). Sonderpädagogik, Wörterbuch für Erziehung und Unterricht. Donauwörth: Verlag Ludwig

Lappa, C., Kyparissos, N., & Paraskevopoulos, S. (2017). Environmental education at the special school: Opinions of special education teachers. *Natural sciences education*, 46(1), 1-10.

Lundqvist, J. (2016). *Educational pathways and transitions in the early school years: Special educational needs, support provisions and inclusive education*, Stockholm University.

Mannion, G., Fenwick, A., & Lynch, J. (2013). Place-responsive pedagogy: Learning from teachers' experiences of excursions in nature. *Environmental Education Research*, 19(6), 792-809.

Passarelli, A., Hall, E., & Anderson, M. (2010). A strengths-based approach to outdoor and adventure education: Possibilities for personal growth. *Journal of Experiential Education*, 33(2), 120-135.

Pulkkinen, K. (2006). Teacher Thinking and practice in Environmental Education: Finnish North Carelian Primary School Teachers as Environmental Educators. In S. Tani, (Ed.). *Sustainable Development through Education, Proceedings of the International Conference on Environmental Education* (pp. 143 – 154). Helsinki, 14 June.

Pyle, R. M. (2002). Eden in a vacant lot: Special places, species, and kids in the neighborhood of life. *Children and nature: Psychological, sociocultural, and evolutionary investigations*, 305-327.

Rafferty, Y., & Griffin, K. W. (2005). Benefits and risks of reverse inclusion for preschoolers with and without disabilities: Perspectives of parents and providers. *Journal of Early Intervention*, 27(3), 173-192.

Simonneaux, L. (2001). Role-play or debate to promote students' argumentation and justification on an issue in animal transgenesis. *International Journal of Science Education*, 23(9), 903-927.

Skanavis, C., & Petreniti, V. (2016). Non-Formal Environmental Education in Formal Education: Centers of Environmental Education in Greece. In *International Conference on Protection and Restoration of the Environment VIII, Chania, Greece*.

Stavrianos, A. (2016). Green inclusion: biophilia as a necessity. *British Journal of Special Education*, 43(4).

Stapp, William B., et al. (1969). The Concept of Environmental Education. *Environmental Education*, 1 (1).

Taylor, A. F., Wiley, A., Kuo, F. E., & Sullivan, W. C. (1998). Growing up in the inner city: Green spaces as places to grow. *Environment and Behavior*, 30(1).

UNESCO. (n.d.b). *What is Education for Sustainable Development ? (ESD)*
Retrieved 20 April, 2020 from en.unesco.org/themes/education-sustainable-development/what-is-esd

Van den Berg, A. (2012). Health benefits of nature.

Vislie, L. (2003). From integration to inclusion: focusing global trends and changes in the western European societies. *European journal of special needs education*, 18(1), 17-35.

Wilson, R. A. (1994). Integrating outdoor/environmental education into the special education curriculum. *Intervention in School and Clinic*, 29(3), 156-159.

Wilson, R. (2007). *Nature and young children: Encouraging creative play and learning in natural environments*. Routledge.